Tác Giả: Lê Đình Thông
Thứ Bảy, 06 Tháng 11 Năm 2010 12:50

Trong bài "Guillaume, ng□□i con c□u t□ Fatima", chúng tôi đã có d□p gi□i thi□u v□ giáo s□ Vũ Qu□c Thúc. Tr□□c năm 1975, giáo s□ Thúc t□ng gi□ng d□y t□i Vi□n Đ□i h□c Công giáo Dalat. Chi□u 7 tháng 11 năm 2010, □H□i Ái h□u Đ□i h□c Dalat t□i Âu Châu m□ng Th□□ng th□ 90 tu□i c□a giáo s□. Bài vi□t này nói lên lòng tôn kính và bi□t □n th□y d□y trong truy□n th□ng giáo d□c công giáo.

□ *v□ Trong sáu tháng đ□u năm 2010, c□ s□ Ng□□i Vi□t □ California l□n l□□t xu□t b□n hai t□p h□i ký Th□i Đ□i C□a Tôi c□a Giáo s□ Vũ Qu□c Thúc:*

□ T□p I, tác gi□ "nhìn l□i 100 năm l□ch s□";

□ T□p II: "đ□i tôi tr□i qua các th□i bi□n".

Tác gi□ s□ d□ng thu□t t□ "th□i bi□n" (□ □) là mu□n nói đ□n nh□ng bi□n đ□ng l□n c□a th□ k□ (les grands événements du siècle), minh h□a cho 100 năm nhìn l□i l□ch s□ c□a t□p I. Ngoài bìa hai t□p sách đ□u in hình Tháp Rùa : t□ cành ph□□ng vĩ xanh t□□i xuân h□ c□a t□p I chuy□n sang cành l□c v□ng heo h□t lá vàng thu đông. S□ bi□n đ□i này đ□ đ□ di□n t□ m□t th□i bi□n đ□ng.

Vào th□ k□ XIX, Bà Huy□n Thanh Quan ch□ng ki□n nh□ng th□i bi□n m□t th□i đã sáng tác "Thăng Long Thành Hoài C□" : □

Ngàn năm g□□ng cũ soi kim c□.
C□nh đ□y ng□□i đây lu□ng đo□n tr□□ng.

100 năm sau Bà Huy□n Thanh Quan, giáo s□ Vũ Qu□c Thúc nhìn l□i nh□ng th□i bi□n, sáng tác hai câu th□t ngôn, thay cho l□i k□t lu□n toàn t□p□

Còn Tr□i, còn đ□t, còn non n□□c
M□t th□i vang bóng đ□ mai sau.

Tác Giả: Lê Đình Thông
Thứ Bảy, 06 Tháng 11 Năm 2010 12:50

Giáo s□ Thúc ghi chú câu th□ m□□n ý ba tác gi□ h□ Nguy□n: Nguy□n Du (1766-1820), Nguy□n Công Tr□ (1778 - 1858), Nguy□n Tuân (1910-1987).

□ Nguy□n Du có câu th□ l□c bát ''nhìn l□i 100 năm l□ch s□'':

Tr□i qua m□t cu□c bi□n dâu,
Nh□ng đi□u trông th□y mà đau đ□n lòng.

□ Nguy□n Tuân vi□t tùy bút nói v□ hoài ni□m x□a trong ''Vang Bóng M□t Th□i:

''*Ánh n□ng già d□n bu□i tr□a nung đ□t m□t cánh đ□ng d□□i chân đ□i, làm rung rinh l□p không khí b□c t□ m□t đ□t. Gi□ng nh□ v□t khói nh□, n□ng v□n qua nh□ng màu xanh bóng loáng c□a m□t dãy xóm làng cây c□i im lìm* .''

□ Nguy□n Công Tr□ có bài hát nói ''K□ Sĩ ''. Trong ch□□ng trình gi□i thi□u sách có ghi: ''Anh L□u Văn Dân gi□i thi□u tác gi□ bài này là m□t Th□ Nhân g□n th□y Thúc nh□t phát bi□u v□ th□y (10 phút)''. Nh□ v□y là ban t□ ch□c giao cho chúng tôi nói v□ s□ nghi□p giáo d□c c□a th□y. Giáo s□ V□□ng Văn B□c s□ gi□i thi□u bao quát *Th□i Đ□i C□a Tôi* c□a Giáo s□ Vũ Qu□c Thúc.

v

Trong *L□i M□ Đ□u* t□p II, giáo s□ Vũ Qu□c Thúc chia tác ph□m làm 5 th□i bi□n mà tác gi□ g□i là *h□i*
, gi□ng nh□ vi□c phân c□nh (découpage) c□a ''cu□c hí tr□□ng'', đ□□c nói đ□n trong câu phá đ□ c□a bài ''Th
ă
ng Long Thành Hoài C□''
.

Tác Giả: Lê Đình Thông
Thứ Bảy, 06 Tháng 11 Năm 2010 12:50

Trong h□i th□ ba, tác gi□ kh□i nghi□p giáo d□c. Giáo s□ Vũ Qu□c Thúc vi□t v□ giai đo□n này nh□ sau:

"*Tôi b□t đ□u d□y ở Tr□□ng Lu□t Hà N□i t□ kho□ng gi□a tháng giêng năm 1951, nh□ng quy□t đ□nh b□ nhi□m có hi□u l□c h□i t□ t□ 1 tháng 1 năm 1951.*" (tr. 295).

Trong bài "K□ Sĩ", Nguy□n Công Tr□ nói v□ tr□ng trách giáo d□c nh□ sau□

Xe b□ luân d□u ch□a g□p Thang, Văn,
Phù th□ giáo m□t vài câu thanh ngh□.

□ *Phù th□ giáo* (扶世教) là mu□n nói đ□n vi□c giáo d□c nhi□u th□ h□ sinh viên;

□ *Thanh ngh□* (清議) là th□ng th□n đ□a ra nh□ng nh□n đ□nh khách quan v□ ng□□i và vi□c.

Trong đo□n k□ ti□p, tác gi□ vi□t:

"*Trong lúc làm gi□ng s□ có x□y ra m□t v□ xung đ□t khi□n cho tôi đ□□c ti□ng là m□t ng□□i can tr□□ng và kh□ng khái, nh□t đ□nh ph□i đòi cho đ□□c quy□n bình đ□ng gi□a các giáo s□ ng□□i Pháp và ng□□i Vi□t. (…) Ng□□i ta không có th□ phân bi□t nh□ng gi□ng s□ ng□□i Pháp và nh□ng gi□ng s□ ng□□i Vi□t đ□ tr□ cho gi□ng s□ ng□□i Vi□t m□t s□ thù lao th□p h□n nh□ng gi□ng s□ ng□□i Pháp.*" (tr. 295-296).

"*M□t vài câu thanh ngh□*" c□a giáo s□ Thúc không nh□ng bi□u l□ s□ "*can tr□□ng và kh□ng khái*", mà còn đ□a ra nh□ng lu□n đi□m m□i m□ v□ pháp lý vào th□p niên 50. Nguyên t□c "*n□u làm m□t công vi□c nh□ nhau ph□i đ□□c thù lao nh□ nhau*" (tr. 296) : (*à travail égal, salaire égal*) ;

ngày nay đ□□c quy đ□nh n□i các đi□u
L.140-2, L. 133-5 và L. 136-2, tr□ thành các đi□u L.3212-2, L.2261-22, L.2271-1 và R .2261-1 c□a
lu□t lao đ□ng n□□c Pháp. Quy đ□nh này nh□m đi□n ch□ hóa đi□u 23 Tuyên ngôn Qu□c t□ Nhân quy□n:

‘‘*M□i ng□□i có quy□n h□□ng l□□ng nh□ nhau vì làm vi□c nh□ nhau mà không ph□i ch□u b□t c□ s□ k□ th□ nào*’’ . (Tous ont droit, sans aucune discrimination, à un salaire égal pour un travail égal).

58 năm tr□□c đây, giáo s□ Thúc đòi h□i vi□c áp d□ng nguyên t□c pháp lý này trong b□i c□nh hòa □□c Giáp Thân (6-6-1884) công nh□n quy□n b□o h□ c□a Pháp □ mi□n B□c (Tonkin), đ□ng th□i nói lên th□m quy□n lu□t h□c c□a mình.

44 năm sau, b□n án Ponsolle ngày 19-10-1996 c□a Tòa Phá án Pháp đ□a ra án l□ v□ nguyên t□c mà giáo s□ Thúc đã đòi h□i ngay t□ năm 1952. Khi hành đ□ng nh□ v□y, giáo s□ Thúc đã :*C □m chính đ□o đ□ t□ch tà c□ bí,*
H□i cu□ng lan nhi ch□□ng bách xuyên.

□ *T□ch tà c□ bí* là tr□ kh□ nh□ng đi□u gian tà, ngăn c□n nh□ng đi□u b□t chính ;

□ *H□i cu□ng lan nhi ch□□ng bách xuyên* là ngăn ng□n cu□ng ba gi□a dòng (đ□i). Giáo s□ Thúc còn ch□ng l□i tác phong quan liêu c□a m□t đ□ng nghi□p ng□□i Pháp. Đ□ng s□ này b□t ch□p nh□ng quy đ□nh c□a Th□a hi□p Văn hóa Pháp-Vi□t: n□u khoa tr□□ng là ng□□i Pháp, phó khoa tr□□ng ph□i là ng□□i Vi□t. ‘‘
□ *Tr□□ng Lu□t, tuy có hai Trung tâm Hà N□i và Saigon nh□ng v□n là m□t phân khoa* .’’ (tr. 303).

Giáo s□ Khérian là khoa tr□□ng □ Saigon, giáo s□ Vũ Qu□c Thúc đ□□ng nhiên là phó khoa tr□□ng đi□u khi□n Trung tâm Hà N□i. Ông Le Breton t□ Pháp đ□n Hà N□i mu□n giành ch□c v□ phó khoa tr□□ng, b□t ch□p các quy đ□nh ghi trong th□a hi□p. Giáo s□ Thúc đã vi□n d□n văn b□n

khi□n ông Breton ph□i t□ b□ ý đ□nh sai trái c□a mình. Giáo s□ Thúc áp d□ng nguyên t□c pháp lu□t "*t□ch tà c□ bí*", m□t l□n n□a "*ch□□ng ng□i bách xuyên*", đ□ phá óc quan liêu (esprit mandarinal) c□a m□t giáo s□ ng□□i Pháp (tr. 304).

Giáo s□ Thúc còn nh□c l□i m□t k□ ni□m cũ: "*…lúc đó □ Hà N□i v□n còn theo l□ l□i cũ: các giáo s□ m□c áo th□ng, đeo gù b□ng lông gi□ng nh□ các v□ th□m phán Tòa Đ□i hình.*"
(tr. 303). Giáo s□ Thúc th□□ng ti□p tôi trong th□ phòng. T□m hình năm x□a còn đó v□i áo th□ng đ□. Tôi xin ch□p l□i đ□ ghi l□i ch□ng tích vang bóng m□t th□i:

Năm 1953, giáo s□ Thúc là b□ tr□□ng Qu□c gia Giáo d□c trong n□i các B□u L□c. V□i c□□ng v□ này, giáo s□ Thúc đã đ□t c□ s□ cho h□ th□ng giáo d□c n□□c nhà. Làm giáo s□ hay b□ tr□□ng, m□i vi□c (trong vũ tr□) đ□u là ph□n s□ c□a k□ sĩ□

Vũ tr□ chi gian giai ph□n s□, nam nhi đáo th□ th□ hào hùng.

Tác Giả: Lê Đình Thông
Thứ Bảy, 06 Tháng 11 Năm 2010 12:50

Năm 1954, th□ t□□ng B□u L□c t□ ch□c, giáo s□ Thúc tr□ v□ d□y h□c □ Tr□□ng Lu□t. Giai đo□n này đánh d□u vi□c chuy□n ng□ : d□ch thu□t các thu□t t□ chuyên môn t□ Pháp sang Vi□t:*"Vi□n Đ□i h□c Qu□c gia d□y toàn b□ng ti□ng Vi□t theo ch□□ng trình do các giáo s□ Vi□t đ□t ra. (…) Trong ngành kinh t□, tôi chuy□n sang ti□ng Vi□t r□t d□ dàng. (…) Trong niên h□c chuy□n ti□p 1954-1955 hãy còn nhi□u môn ch□a th□ gi□ng d□y b□ng ti□ng Vi□t. Nh□ng đ□n đ□u niên khóa 1955-1956, ch□□ng trình đã đ□□c Vi□t hóa hoàn toàn."*
(tr. 323).

Sau năm 1954, giáo s□ Vũ Văn M□u làm b□ tr□□ng Ngo□i giao, H□i đ□ng Khoa b□u giáo s□ Thúc vào ch□c v□ Khoa tr□□ng Tr□□ng Lu□t đ□n năm 1963.

Sau 1963, giáo s□ Thúc "*ch□ còn ph□ trách hai môn toàn niên, m□i tu□n l□ m□t ch□ng sáu ti□ng ph□i hi□n di□n □ Saigon. Còn nh□ng ngày khác tôi □ nhà trong Làng Đ□i H□c s□ng nh□ m□t ng□□i □n d□t. Trong th□i gian đó tôi đã l□y l□i đ□□c s□ th□ thái tinh th□n và hàng ngày có th□ ra làm v□□n* ".

Trong h□i ký, giáo s□ Vũ Qu□c Thúc thu□t l□i vi□c gi□ng d□y t□i Tr□□ng Chánh tr□ Kinh doanh Vi□n Đ□i h□c Dalat nh□ sau:

"…*vào lúc này tôi đã đ□□c giáo s□ Phó Bá Long, ph□ trách Phân khoa Chính tr□ Kinh doanh □ Vi□n Đ□i h□c Dalat, đích thân m□i tôi gi□ng m□t môn kinh t□ trong Tr□□ng Chính Tr□ Kinh Doanh. Kh□i c□n nói tôi đã nh□n l□i ngay vì t□ tr□□c tôi v□n có c□m tình v□i Cha Vi□n tr□□ng Nguy□n Văn L□p. V□ l□i, c□ng tác □ n□i đó không ph□i liên t□c □ Dalat mà ch□ c□n lên Dalat m□i m□t niên h□c ch□ng hai tu□n l□ đ□ d□y h□t môn c□a mình và cu□i năm trông thi: có th□ thôi. Nh□ v□y công vi□c không có gì n□ng n□, v□ chăng lúc đó tôi cũng không b□ ràng bu□c chi □ Saigon."*
(tr. 417)

T□ nh□ng năm 60 đ□n nay là 40 năm, giáo s□ Thúc tr□i qua nhi□u th□i bi□n. Nh□ng s□ nghi□p giáo d□c là m□t h□ng s□, không h□ bi□n đ□i trong su□t cu□c bi□n dâu.

Trong di□n văn ngày 28-4-1965, Linh m□c Vi□n tr□□ng Nguy□n Văn L□p tuyên b□:

Tác Giả: Lê Đình Thông
Thứ Bảy, 06 Tháng 11 Năm 2010 12:50

"*Ý th□c trách nhi□m c□a mình trong ph□m vi giáo d□c và đ□ kh□c ph□c m□i khó khăn, chúng tôi th□□ng tâm ni□m l□i giáo hu□n c□a c□ nhân:*

"K□ m□t năm không gì b□ng tr□ng lúa,
K□ m□□i năm không gì b□ng tr□ng cây,
K□ trăm năm không gì b□ng tr□ng ng□□i.
***Bách niên chi k□ m□c nh□ Th□ Nhân**."*
(□ □□□ □ , □ □ □ □)

T□ đó, "Th□ Nhân" (□ □) tr□ thành danh hi□u thân yêu đ□i v□i c□ th□y l□n trò xu□t thân t□ Vi□n Đ□i H□c Dalat. Nh□ b□ng vàng l□u ni□m mà anh Ph□m Tr□ng Khoát, ch□ t□ch H□i Ái h□u Đ□i h□c Dalat t□i Âu Châu, v□a kính dâng th□y. Th□y Vũ Qu□c Thúc có công vun s□i tâm trí Th□ Nhân, nghĩa là vun tr□ng con ng□□i toàn di□n. T□ nhi□u năm nay, th□y h□ng quan tâm nâng đ□ các sinh ho□t c□a h□i. Th□y th□□ng yêu m□i môn sinh. Đ□i v□i riêng tôi, ngoài tình th□y trò, th□y còn là t□ ph□, luôn b□o ban, d□n d□t. Tr□□c đây là m□i tu□n và sau này là m□i tháng, th□y cho tôi đ□□c d□p h□u chuy□n th□y. Th□y k□ cho tôi nghe nhi□u chuy□n nhân tình th□ thái không th□y nói trong h□i ký. Nh□ng l□i tâm s□ c□a th□y giúp tôi h□c làm ng□□i. Th□y th□□ng ti□p tôi trong phòng làm vi□c c□a th□y. Trên t□ sách có t□m hình th□y trò ch□p trong m□t bu□i thuy□t trình. Tôi không có hình này nên xin phép th□y đ□□c ch□p l□i. Tôi cũng in l□i n□i đây nh□ m□t cách b□y t□ lòng bi□t □n th□y.

Ngoài ra, tôi có d□p thuy□t trình v□ kinh t□ cùng v□i Ti□n sĩ Vũ M□ng Lan là ái n□ c□a th□y. Ch□ Lan có m□t trong bu□i sinh ho□t chi□u nay. Xin ch□ Lan cho các anh ch□ trong h□i Th□ Nhân đ□□c k□t tình ch□ em.

Tác Giả: Lê Đình Thông
Thứ Bảy, 06 Tháng 11 Năm 2010 12:50